

Notícies

Centenari de la Institució Catalana d'Història Natural

L'any vinent es compliran cent anys de la decisió, presa per tres joves estudiants, de fundar a Barcelona la Institució Catalana d'Història Natural. Quin sentit tenia la iniciativa? Què pretenien els tres xicots en aquell ja llunyà 1899?

Creiem que la resposta als anteriors interrogants té una certa complexitat, però podria reduir-se als dos factors següents: una evident vocació de naturalistes, que no trobava la resposta adient en les institucions del seu temps, sobretot en una universitat anquilosada, i la voluntat manifesta —però no excloent— de centrar els treballs de recerca en el territori català i, fet molt significatiu, preferentment en llengua catalana. Així, en una anàlisi ideològica i social, podria estimar-se que la creació de la ICHN s'inclouria en l'ampli ventall de reaccions positives que la desfeta del 1898 va generar a Catalunya, en aquest cas enfront d'una universitat insatisfactòria. Però també es pot considerar com un darrer avatar de la Renaixença —pel que fa a la llengua, iniciada amb la poesia i culminada amb la prosa científica—, amb l'inici de l'excursio-nisme, del qual és contemporània.

Amb la perspectiva que ens dona el transcurs d'un segle, podem afirmar que la iniciativa dels tres joves aficionats a la natura ha estat un èxit: va arrelar, com ho prova el fet que en les llistes de socis del primer terç del segle XX trobem gairebé tots els noms rellevants en les ciències naturals; va sobreviure el difícil període que s'inicià el 1939 amb la postguerra, fins a la represa del 1972. Des d'aquesta data i fins avui —han

transcorregut vint-i-set anys— la ICHN ha passat de tenir poc més de cent membres a tenir-ne gairebé mil, ha publicat vint-i-sis butlletins i ha brindat, a la comunitat científica i a tota la nostra societat, treballs interdisciplinaris com el *Llibre blanc de la natura*, *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre* i *Els sistemes naturals de les illes Medes*, i ara realitza un important estudi, l'Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica.

Per tot això que s'acaba d'exposar, la ICHN ha de commemorar com es mereix el seu primer segle d'existència. Rendint un tribut d'admiració i reconeixement als que ens han precedit; obrint una reflexió, àmplia i profunda, sobre el nostre futur, que respongui la pregunta sobre l'orientació d'una societat d'història natural en el segle XXI, i fent un balanç social de l'activitat duta a terme, ja que no hem d'oblidar que el pressupost de la Institució també es nodreix, ni que sigui parcialment, de diner públic.

L'èxit de la celebració, que desplegem al llarg del 1999, requerirà la plena participació de tots els membres de l'entitat, no solament assistint als actes, sinó també, de manera molt més activa, participant en la reflexió conjunta que s'ha apuntat.

Gràcies per la vostra col·laboració.

Joaquim Maluquer i Sostres
President

Premis per a estudiants

La ponència formada per David Serrat, Maria Sala i Ferran Rodà ha decidit atorgar el premi al treball:

- Anàlisi electroforètica de la truita comuna, *Salmo trutta*, a la conca alta de la Noguera Ribagorçana, de Núria Sanz Ball-Ilosera.

Així mateix ha atorgat un accèssit al treball:

- L'anàlisi del paisatge vegetal i la seva aplicació a l'ordenament municipal: el cas de Torelló (Osona), de Montserrat Badia i Vila.

Els premis es van lliurar el dia 22 d'abril de 1998. El Consell Directiu agraeix la participació de totes les persones que han optat al premi i felicita les que l'han obtingut.

Assemblea General

El president, David Serrat, va fer un balanç d'aquest últim any de la seva presidència. Informà, que la Generalitat ha dotat ja el pressupost per dur a terme el projecte Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica, i que hi ha una

persona que hi treballa, contractada a mitja jornada per l'IEC.

Tal com ja va informar l'any passat, el fons de llibres de la ICHN ha estat cedit a la Universitat de Girona. S'han negociat ja les condicions de la

Bibliografia

Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears, núm. 40. Palma de Mallorca, desembre de 1997. 273 p.

Circular de la Societat d'Història Natural de les Balears, núm. 13. Palma de Mallorca, febrer de 1998. «Naturalesa i Societat». 11 p.

cessió, i només queda pendent el trasllat del fons, un cop finalitzades les obres de la Facultat de Ciències Ambientals, que és on estarà dipositat l'esmentat fons. Estarà garantida la consulta d'aquest fons per qualsevol membre de la ICHN.

A continuació recordà que, l'any vinent, la ICHN celebra el centenari de la seva fundació. Ja s'estan preparant les comissions corresponents i s'han encarregat els primers treballs de cara a la celebració d'aquests actes. No obstant això, recordà, una vegada més, a tots els socis, la importància de la seva participació i que el Consell Directiu espera també suggeriments i propostes. Finalment, agrai la confiança que durant tots aquests anys li han donat els socis i, especialment, el suport del Consell Directiu.

A continuació, el secretari féu un resum de l'activitat de la ICHN durant l'any 1997. Destacà l'augment de participació del públic en les sessions científiques. També destacà l'interès creixent per pertànyer a la ICHN d'entitats dedicades a la natura. Aquest aspecte és molt important, perquè ha de permetre una més gran implantació de la ICHN arreu de Catalunya i, alhora, augmentar l'eficàcia de les iniciatives que es duen a terme.

En absència del tresorer, Ferran Rodà, exposà l'estat de comptes el secretari, Joaquim M. Nogués. Destacà que el balanç econòmic és positiu, ja que, tal com va fer en anys anteriors, l'IEC ha anat assumint despeses d'administració. L'Assemblea aprovà els comptes presentats pel tresorer.

Com era preceptiu, es llegí la llista de socis que havien presentat la sol·licitud d'admissió durant l'any 1997 i que ja havien estat admesos pel Consell Directiu. L'Assemblea aprovà totes les sol·licituds. Així mateix, el senyor Miquel Bech i Taberner ha estat nomenat soci honorari. A continuació es procedí a l'elecció dels nous membres del Consell Directiu. El resultat de la votació fou el següent:

Vots emesos: 49
Vots vàlids: 49

Presidència	Joaquim Maluquer	49 vots
Tresoreria	Ferran Rodà	46 vots
Vocalies	Jordi Pietx	45 vots
	Joan Pino	45 vots
	Joan Maluquer	3 vots
	Jordi Solina	1 vot

La composició del Consell Directiu, un cop feta la renovació de càrrecs, és la següent:

Presidència	Joaquim Maluquer i Sostres
Vicepres.	Josep Germain i Otzet
Secretaria	Joaquim M. Nogués i Carulla
Tresoreria	Ferran Rodà i de Llanza
Vocalies	Ramon Batalla i Villanueva
	Josep Biosca i Munts
	Carles Castell i Puig
	Maria Pery i Ventosa
	Jordi Pietx i Colom
	Joan Pino i Vilalta
	Maria Sala i Sanjaume
	Antoni Sánchez i Cuxart

Un cop fet públic el resultat de la votació, el president sortint, David Serrat, felicità els nous membres del Consell Directiu. A continuació, el nou president, Joaquim Maluquer, agrai a tots els presents la confiança que han dipositat en la seva persona i manifestà que espera de tots els socis una activa participació en les tasques de la ICHN. En no haver-hi intervencions dels assistents en el torn obert de paraules, el president aixecà la sessió.

Així mateix, la Delegació del Bages també ha celebrat la seva Assemblea, en la qual ha renovat els càrrecs del seu Consell Directiu. La composició del nou Consell Directiu és la següent:

Presidència	Ramon Solà i Ferrer
Vicepre.	Florenci Vallès i Sala
Secretaria	Jordi Badia i Guitart
Tresoreria	Marc Vilarmau i Masferrer
Vocalies	Josep Biosca i Munts
	Josep M. Gasol
	Josep Illa i Antich
	Jordi Morató i Farreras

Premis per a estudiants

Anàlisi electroforètica de la truita comuna, *Salmo trutta*, a la conca alta de la Noguera Ribagorçana

Mitjançant l'anàlisi genètica de 50 *loci* proteics en 13 mostres de truita comuna (*Salmo trutta*, L.), s'ha estudiat l'estructura poblacional d'aquesta espècie a la conca alta de la Noguera Ribagorçana, incloent-hi l'entorn protegit del Parc Nacional

d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Aquest estudi ha permès també analitzar els efectes genètics que les repoblacions amb exemplars del nord i del centre d'Europa han produït sobre aquestes poblacions.

Dels 20 *loci* que han resultat ser polimòrfics, 16 tenen un important grau de diferenciació genètica entre les mostres estudiades, que és conseqüència dels diferents graus d'introducció de peixos de repoblació o els seus descendents en les diferents localitats. En les àrees dins del Parc Nacional, menys poblades que les de fora i on la pesca està prohibida per llei, la incidència d'exemplars de repoblació és molt més elevada, i per exemple, la població del barranc de Murrano ha estat substituïda per una població pràcticament al·lòctona semblant als estocs de repoblació. La presència estable i autosostinguda d'aquesta població a Murrano, demostra que els exemplars de repoblació tenen capacitat per adaptar-se i establir-se en l'ambient dels nostres rius, i contradiu la idea estesa que les repoblacions fracassen en rius on existeix una població autòctona. A més, aquesta població al·lòctona representa actualment el perill més gran per a la conservació del patrimoni genètic de la truita en tota aquesta àrea, ja que constantment s'exportent exemplars exògens cap a altres punts. Amb tot això es posa de manifest un fracàs en la gestió del Parc Nacional, que hauria d'afavorir i conservar la fauna autòctona, i amb ella la biodiversitat de

l'ecosistema. Fora del Parc, on hi ha repoblacions i pesca continuada, la incidència d'exemplars originaris de repoblació és molt menor, i no existeix cap població que es pugui considerar purament al·lòctona. Això demostra que les repoblacions són ineficaces per reforçar les poblacions de les àrees explotades, ja que la majoria de peixos alliberats són extrets per la pesca. Tanmateix, les poblacions natives d'aquestes àrees pateixen segurament la competència intraespecífica dels exemplars repoblats i la conseqüent reducció dels recursos durant la permanència d'aquests peixos al riu.

Les dades obtingudes amb aquest treball són de gran interès per a la futura conservació de la truita comuna en aquesta zona, i suggereixen la necessitat d'estratègies de gestió diferents per protegir les poblacions natives en les àrees de pesca i en les àrees protegides. Simultàniament, en ambdós casos haurien de finalitzar els alliberaments massius en el riu d'exemplars exògens produïts en centres piscícoles. Només aquest sol fet seria un gran pas per evitar l'erosió de les poblacions autòctones. ■

L'anàlisi del paisatge vegetal i la seva aplicació a l'ordenament municipal: el cas de Torelló (Osona)

En aquest treball, a gran trets, es pretén fer una cartografia del paisatge actual del municipi de Torelló, veure com i per què la seva vegetació actual difereix de la potencial, i utilitzar aquesta informació com a eina de gestió ambiental, enfocada vers l'ordenament municipal.

A causa de la manca d'estudis anteriors, es van haver de realitzar els mapes d'usos del sòl i de vegetació actual i potencial del municipi. Això es féu a partir de la fotointerpretació dels ortofotomapes 1:5.000 de l'ICC, de mapes topogràfics i geològics (ICC) i de comprovacions exhaustives de camp. Paral·lelament, es va buscar informació sobre el Pla General d'Ordenament Municipal (que s'estava revisant) i el planejament de rang superior. Una vegada digitalitzats els mapes de nova creació, es compararen amb els d'ordenament municipal previstos per tal de detectar possibles problemes entre les comunitats actuals i els usos a què voldrien destinar-se els terrenys, i en cas que això passés, proposar les alternatives més adients per a cada situació.

Una vegada realitzat l'estudi, les conclusions a què s'arribà foren les següents:

1) La major part del terme està destinat a l'ús agrícola i ramader. El bosc ha quedat confinat a petits turons, a separacions entre els camps o als voltants del riu.

2) La vegetació potencial del municipi seria una formació boscosa, a excepció de zones concretes, on trobaríem roca en superfície o herbassars heliòfils.

3) La vegetació actual s'allunya força de la potencial en espècies i, sobretot, en extensió: es troba un alt grau de fragmentació.

4) Han estat identificades zones que, pel seu interès en el context del municipi, haurien de tenir una consideració especial. Com que l'interès d'aquestes zones és local, no s'és partidari d'una protecció integral, sinó d'una recuperació del valor recreatiu d'aquestes àrees.

5) No s'han detectat conflictes greus amb el PGOM.

6) Sí que es troben conflictes amb el Pla General de Carreteres.

7) És imprescindible l'elaboració d'un pla de gestió per a les zones vegetades del municipi, que s'hauria de portar a terme des de la Regidoria de Medi Ambient. Aquest hauria de prohibir la pastura de bestiar dintre del bosc per assegurar-ne la regeneració, tenir en compte els greus problemes d'erosió i degradació dels terrenys, i intentar involucrar els pagesos en la millora forestal, amb la plantació de boscos protectors i la pràctica d'una agricultura més conscient. ■

Beques i ajuts

S'ha publicat la guia de beques i ajuts per a la recerca del Comissionat per a Universitats i Recerca.

Si voleu més informació, dirigiu-vos a:
Comissionat per a Universitats i Recerca,
Via Laietana, 33 6è,
08003 Barcelona
Tel. 93 - 306 54 00
<http://www.gencat.es/cur>

Planificació estratègica de la biodiversitat

Pla Estratègic per a la Conservació i l'Ús Racional de les Zones Humides d'Espanya

El passat 12 de març es va convocar a la ICHN una sessió de treball per avaluar aquest Pla i per elaborar propostes que puguin contribuir a la millorar-lo. Es va valorar molt positivament l'enfocament metodològic del Pla i el fet que s'hagin reconegut les especials característiques de les zones humides i la complexitat i magnitud dels problemes que les afecten, i que, en conseqüència, s'hagi elaborat un pla estratègic específic en el marc general de l'Estratègia espanyola per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica.

Alguns dels punts que van suscitar més debat van ser els relacionats amb el seguiment de l'aplicació del Pla Estratègic, ja que no es diu qui l'ha fet, com s'ha de fer i com s'hi pot col·laborar, i amb la participació, ja que es va trobar a faltar l'establiment d'un procés participatiu més estructurat i institucionalitzat en l'elaboració del Pla Estratègic, de manera que es

garanteixi la participació dels diferents sectors i àmbits territorials.

En l'àmbit metodològic, va sobtar que es presentessin propostes d'accions a dur a terme quan encara no ha finalitzat l'elaboració del diagnòstic de la situació actual, ja que és fàcil imaginar-se que s'estan establint objectius i proposant accions sense saber exactament quin és l'estat actual de conservació i ús racional de les zones humides.

Tot i això, el Pla d'acció és una proposta força ben estructurada que estableix mesures relacionades amb la majoria de qüestions susceptibles d'incidir en la conservació i l'ús sostenible de les zones humides, i es valorà especialment el fet que algunes d'aquestes mesures siguin prou concretes, ja que sovint les diferents estratègies proposen mesures massa generals i difícils d'aplicar. ■

Boletín de la Red para la Conservación de los Humedales Mediterráneos

Es disposa de diversos exemplars del butlletí núm. 1, de desembre de 1997, de la RedHumed, en el qual col·labora la ICHN. Qualsevol persona interessada a disposar d'un exemplar d'aquesta publicació, el pot sol·licitar a la Secretaria de la ICHN.

Estratègia espanyola per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica

Com a membre de la taula de participació d'investigadors i universitats, la ICHN ha tramès al Ministeri de Medi Ambient diversos comentaris sobre els continguts i les propostes del darrer esborrany de l'Estratègia espanyola per a la diversitat biològica. Aquest nou esborrany representa un important avenç en relació amb el document de partida, el desafortunat llibret groc que inconcebiblement es va publicar l'any 1995.

Els apartats que han estat més debatuts han estat el de la diagnosi, la qual s'excedeix en qüestions divulgatives i introductòries i

presenta poques dades concretes, i el de directrius d'actuació, el qual ha substituït l'anterior Pla d'acció. Efectivament, el nou projecte d'estratègia espanyola substitueix el necessari pla d'acció per un conjunt de directrius que han de servir per elaborar posteriorment plans d'acció sectorials. Realment, hi ha la temptació de pensar que l'elaboració d'aquests plans sectorials és una manera discreta d'ajornar l'elaboració de l'Estratègia, ja que no s'hi estableix cap mesura concreta d'acció, solament directrius, i sembla que la seva proposta final sigui tornar a començar el procés, però aquest cop de manera sectorial. ■

Catàleg de publicacions de la UICN

La Unió Mundial per a la Conservació de la Natura (UICN) ha editat el seu darrer catàleg de publicacions, el qual inclou interessants novetats per a totes les persones interessades en temes de conservació. Es pot consultar aquest catàleg per Internet a l'adreça següent: <http://iucn.org/bookstore/index.html>.

Connectors ecològics i paisatgístics

Vies verdes i xarxa viària

El passat 31 de març es va presentar a Terrassa el fullet *Vies verdes i xarxa viària: propostes per a un model d'ordenació del territori integrat i sostenible*. La ICHN ha col·laborat en el grup de treball encarregat d'elaborar aquesta proposta, la qual presenta tot un seguit de directrius per al disseny del que hauria de ser una xarxa viària compatible

amb les necessitats de conservació i connectivitat del medi natural i de desenvolupament urbà de qualitat.

Com a exemple d'aplicació d'aquestes directrius a un àmbit territorial concret, es presenta el cas de l'espai comprès entre el Vallès Occidental i el Baix Llobregat, en relació amb el qual es concreten tres

propostes: definir i desenvolupar un sistema d'infraestructures i comunicacions integrat i integrador; vertebrar els sistemes urbans de Terrassa - Sant Cugat i Sabadell - Cerdanyola i consolidar la via verda Sant Llorenç -

Collserola; connectar el Vallès amb el Baix Llobregat, definint com a principal element vertebrador d'aquest territori la via verda Vallès - Llobregat. ■

Resums de les sessions científiques

Modificació de la dinàmica costanera. De la Tordera al Francolí

Al llarg de la costa catalana trobem tota mena de morfologies condicionades per l'estructura geològica, les aportacions sedimentàries continentals i els agents dinàmics, elements que ens permeten diferenciar un seguit de compartiments o tipologies amb característiques pròpies. Les diferents classificacions distingeixen des de les costes de tipus abrupte (p. ex., el cap de Creus) fins a les costes baixes o deltaïques, en les quals el factor sedimentari té un paper de menor a major importància. En cadascun dels diferents tipus, la dinàmica costanera presenta uns condicionants imposats per la pròpia morfologia, per la climatologia marina i pel tipus de sediment dominant, posat a disposició de l'acció de les ones. A més d'aquests factors, diguem-ne *naturals*, darrerament, i cada cop amb una major intensitat, hi hem d'afegir el factor antròpic com a element modificador de les condicions originals.

Dins del conjunt del litoral català, al sector central, que va de la Tordera fins al Camp de Tarragona, existeix una certa continuïtat sense barreres importants que obstaculitzin el trànsit sedimentari costaner. Podem diferenciar, no obstant això, un seguit del que anomenem *províncies sedimentàries* en funció de l'origen, que són: el Maresme, el Llobregat-Garraf i el Baix Penedès-Tarragonès. La més diferenciada és la primera, on dominen els materials procedents de l'erosió del massís granític, constituïts essencialment per sorres quarsíferes o sauló, mentre que a la resta de províncies dominen materials també silícis però molt més madurs i de textura més fina. Solament en les zones on hi ha alguns sortints rocosos podem trobar excepcionalment material groller en forma de graveres o còdols.

Tant al sector nord de la Tordera com al sud del Francolí, ens trobem zones molt més compartimentades en petits reducces, on hi ha una acció sedimentària local, com les badies de Roses, Pals o Palamós, o les zones de Cambrils i l'Hospitalet de l'Infant. El delta de l'Ebre es mereix una menció a part; per si sol constitueix un element sedimentari independent i sobresortint de la costa principal, amb unes característiques úniques al litoral peninsular. És per aquest motiu, de màxima continuïtat sedimentària, que hem escollit el sector comprès entre la Tordera i el Francolí.

En primer lloc, definirem les característiques dinàmiques i les resumirem en tres situacions al llarg del tram: Maresme (Tordera), Llobregat i Tarragona. Les dades s'han obtingut a partir

dels enregistraments de boies d'onatge que ens permeten conèixer com arriba l'energia de les ones a la costa. Posteriorment analitzarem com evoluciona o quines són les tendències d'aquesta evolució, ja sigui de manera directa a partir dels estudis i el seguiment de la variabilitat de la línia de costa o de les formacions sedimentàries presents, o indirectament, a partir dels càlculs, mitjançant models matemàtics, de la capacitat de transport potencial i de les variacions que impliquen. També, podrem deduir quin és l'efecte de la presència dels obstacles o barreres que ha interposat l'home a la dinàmica sedimentària litoral, no sols per canvis visibles, si no també per aquells de llarg termini de resposta.

En línies generals, la dinàmica marina és dominada per l'acció dels temporals de llevant, tot i no ser les situacions més freqüents, que alhora solen coincidir amb les pluges més intenses i amb les situacions de major arribada a mar del material detrític aportat pels rius. Aquest fet és el que dóna una major importància a la deriva dominant a tota la costa catalana, que, progressivament cap al sud i a partir del Llobregat, dóna pas a una bidireccionalitat deguda al canvi d'orientació de la costa cap a ponent, i en una major influència dels règims procedents del segon i el tercer quadrants.

El càlculs realitzats del transport per deriva donen volums nets al voltant dels 80.000 a 160.000 m³ cap al SO, que poden ser modificats per la presència de les barreres esmentades anteriorment o pels mateixos accidents morfològics. Aquests càlculs han estat comprovats en diferents casos per la cubicació de formacions sedimentàries relictas i actuals, fet que dóna validesa als models utilitzats, i ens confirma que les condicions dinàmiques no han variat substancialment al llarg dels darrers mil·lennis.

Les variacions importants s'han produït a partir del moment en què l'home ha intervingut en el sistema i ha desequilibrat el que coneixem per *balanç sedimentari litoral*, que no és res més que la relació entre les entrades i les sortides del sistema. Hem de diferenciar, en primer lloc, les modificacions que es fan directament a la línia de la costa, de les que tenen un origen terra endins. Aquestes últimes, poden ser tan diverses com les accions de regulació i explotació de les conques fluvials, la urbanització del sòl o la impermeabilització d'aquest; totes elles donen lloc a una modificació en l'alimentació detrítica

Conservació de varietats agrícoles al Marroc

L'organització no governamental Ecoparatges fa diversos anys que treballa en un projecte de cooperació amb el Marroc per a la conservació de varietats agrícoles autòctones. Per a la correcta realització d'aquest projecte els cal l'assessorament d'experts en genètica d'espècies agrícoles. Qualsevol persona interessada a col·laborar-hi pot demanar l'adreça de contacte a la Secretaria de la ICHN.

Xarxa de vigilància dels alguers

La Direcció General de Pesca Marítima, amb el suport del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona i de l'Escola del Mar de Badalona, ha posat en marxa aquest projecte per tal d'establir una sèrie de punts al llarg de tot el litoral català on es realitzaran un seguit d'observacions i mesuraments que s'aniran repetint any rere any.

Els voluntaris hi podran col·laborar de maneres diverses:

- Realitzant tasques subaquàtiques en immersió.
- Facilitant informació de la zona i dels alguers que hi ha.
- Aportant infraestructura que faciliti els treballs.
- Ajudant a gestionar la informació obtinguda.
- Contribuint a la difusió d'aquest projecte i a la sensibilització popular.

Es pretén canalitzar el voluntariat a través dels ajuntaments, les associacions cíviques, els clubs d'immersió, etc. Demaneu informació a l'entitat que tingueu més a la vora o cerqueu-la a: <http://www.gencat.es/darp/pesca/faneroga/cfanein.htm>

del sistema i, en definitiva, a una subtracció que contribueix al desequilibri de la línia de costa. L'exemple més clar és el de l'Ebre, amb una reducció quasi total de les aportacions sedimentàries.

Les intervencions en la mateixa línia de la costa tenen una resposta més immediata, i en general corresponen a obres de construcció de ports, embarcadors o defenses *per protegir-la de l'erosió*. El cas del Maresme és prou exemplar, ja que el procés de desequilibri s'inicia en el moment en què es comença a construir el port d'Arenys, que talla la deriva litoral que tenia continuïtat tot al llarg de la costa i arribava fins a Barcelona, on era aturada per la presència del port. La mateixa història de la construcció del port de Barcelona és un bon exemple de la importància d'aquest procés: la Barceloneta es va formar d'aquesta manera en menys de dos segles. Fins i tot abans de la construcció del port de Barcelona, els materials del Maresme, a més de les aportacions del Besòs, arribaven més enllà de Montjuïc, i varen reblir l'antic port romà i medieval, de Nostra Senyora del Port. El volum de material mobilitzat era de l'ordre que hem exposat més amunt. La continuïtat de la construcció de nous ports, i d'altres obres, ens ha portat a la situació actual, amb un desequilibri gairebé total i amb pocs indrets on es pugui mantenir l'estabilitat gràcies a les petites aportacions locals de les rieres, com la de Sant Pol. Aquesta situació ens ha dut a la necessitat de regenerar les platges de manera artificial, i les aportacions necessàries són de l'ordre de centenars de milers de metres cúbics anuals si volem mantenir els compartiments creats entre els diferents ports. Fins i tot, en zones tan properes a la font de sediments com és el cas de Malgrat, al delta mateix de la Tordera, ha estat necessari procedir a la regeneració a causa d'actuacions de particulars en la llera del riu, prop de la seva desembocadura.

El delta del Llobregat també ha patit les conseqüències de la pèrdua de l'equilibri sedimentari. La seva evolució recent ens mostra un creixement continu fins que, en arribar l'època industrial, va patir una explotació radical dels recursos d'àrids; posteriorment, de l'aigua, i finalment, la regulació hidràulica. La quasi nul·la aportació actual de material detrític sor-renc

ha produït un retrocés notable de la part frontal, tot i que manté un cert equilibri a partir del sector de Gavà, on hi ha hagut una lleugera progració prop del port Ginestà. El projecte de desviament i l'ampliació del port incidiran, encara més, en el desequilibri existent i ens obligaran a noves intervencions a mesura que se'n vegin els resultats.

Més al sud, al llarg dels cingles del Garraf, existia un important trànsit de sediment que alimentava una extensa plana al seu davant, i que actualment ha quedat tallat per la presència dels ports. L'antic embarcador del Garraf tenia problemes d'ensorrament continu, fins a la construcció del port Ginestà. Sitges ha vist, en els darrers anys, que han estat necessàries diverses intervencions per protegir les poques platges que hi queden, intervencions que no han solucionat el problema i que no tenen perspectives gaire millors que la regeneració, com les poblacions veïnes (Calafell, p. ex.).

La tèrmica de Cubelles i els ports de Vilanova, Segur de Calafell, Comarruga i Torredembarra fan que el sector sigui igualment compartimentat. La bidireccionalitat de la deriva dona lloc a una situació nova de *desequilibri centrat* en les cel·les, que obliga a intervenir, com s'ha fet darrerament, en la regeneració d'un tram de més de vint quilòmetres. Els resultats són bastant decebedors, ja que, a més dels impactes produïts en la zona d'extracció, la qualitat i l'evolució de les platges no són les esperades inicialment. Ja prop de la ciutat de Tarragona, queden encara alguns indrets sense intervenir i de gran qualitat, excepte la darrera platja, la del Miracle, en la qual s'han fet tota mena de regeneracions i experiències.

Podríem fer, a títol de conclusió, un comentari sobre la gestió i el desenvolupament del litoral que podria incloure el nou concepte de costa urbanitzada i explotada fins a convertir-la en un continu d'estructures per mantenir un sistema artificial de platges. El cas més patent és el del front marítim de Barcelona, que certament ha recuperat un conjunt de platges, amb una demanda social molt important, però que ens obliga a actuar periòdicament portant la sorra que el mar no porta de manera natural. Aquest és el nostre futur. ■

Curs CIRIT

Dinàmica de l'aigua i els sediments en rius de muntanya: aplicacions per a la gestió dels recursos hídrics

El passat mes de febrer es va celebrar el curs *CIRIT Dinàmica de l'aigua i el sediment en rius de muntanya: aplicacions per a la gestió dels recursos hídrics*, organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural, en col·laboració amb el Centre Tecnològic

Forestal de Catalunya. El curs va ser impartit pels professors Alan Werritty, de la Universitat de Dundee, i Peter Ergenzinger, de la Universitat Lliure de Berlín, ambdós reconeguts especialistes internacionals en els camps de la hidrologia i la geomorfologia

fluvials. Les sessions teòriques es van realitzar a Barcelona, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans. Les sessions pràctiques van consistir en treball de camp hidrològic i geomorfològic a la conca de la ribera Salada (Solsonès), i en el processament de les dades obtingudes al camp a la seu del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (Solsona).

En la primera part del curs, el professor Werritty va centrar les seves conferències en aspectes bàsics d'hidrologia en rius de muntanya, tals com mesura, control i modelització, i en aspectes aplicats a la gestió de l'aigua en àrees de capçalera de conca en relació amb: a) el canvi climàtic; b) els canvis en els usos del sòl, i c) els plans de gestió locals i regionals. Per la seva banda, el professor Ergenzinger va presentar als assistents: a) els conceptes bàsics que controlen la dinàmica fluvial i el transport de sediments en rius de graves i torrents de muntanya, i b) mètodes d'anàlisi de la dinàmica de l'aigua i el sediment com a risc i com a recurs en medis torrencials altament energètics.

En la part pràctica del curs, hom va iniciar els assistents en la utilització de tècniques de mesura i control hidrològic (variables hidràuliques, cabals de base i cabals de crescuda) i geomorfològic (formes del llit, granulometries i transport de sediments). Així mateix, es van discutir conceptes relacionats amb la modelització hidrològica (relacions precipitació-escolament, reconstrucció de crescudes). El curs va tractar, doncs, tant aspectes relacionats amb processos físics bàsics en hidrologia i geomorfologia fluvials com elements de gestió i planificació de l'aigua i el sediment en àrees particularment sensibles, com les conques forestals de muntanya. Així mateix, va aportar debats, elements de reflexió i conclusions, algunes de les quals es resumeixen a continuació:

a) En el camp dels recursos hídrics:

- Cal avançar en la recerca d'elements d'equilibri que conciliïn les necessitats dels diferents usuaris de l'aigua, especialment quan les aportacions hídriques dels rius son fortament estacionals

- És convenient seguir de prop la implantació de plans de gestió de conca nacionals i internacionals, presentats fins al moment com el mètode més apropiat per a un desenvolupament sostenible dels recursos hídrics.

b) En el camp de la dinàmica fluvial i el transport de sediments:

- És bàsic portar a terme observacions fluvials continuades per poder preveure els efectes aigües avall dels canvis en els usos del sòl en les conques i de les actuacions en les lleres dels rius, sobretot en àrees de muntanya.

- Cal estudiar en detall les estructures sedimentàries no permanents en rius de graves, de cara a descriure el control que exerceixen sobre el transport de sediment i sobre l'estabilitat de les construccions en el llit durant episodis extrems.

Van assistir al curs professors i estudiants de geografia física, geologia, biologia, i de les enginyeries civil, agrònoma i forestal, de les Universitats de Barcelona, Lleida i Politècnica de Catalunya, així com del Consell Superior d'Investigacions Científiques. Volem manifestar el nostre agraïment des d'aquí a totes les persones que, tant a Barcelona com a Lleida i Solsona, van col·laborar en la preparació i realització del curs. ■

Pla Director de Parcs Eòlics a Catalunya

Tothom que que ho desitgi, pot consultar, a la secretaria de la ICHN, un exemplar del Pla Director de Parcs Eòlics a Catalunya, el qual es va presentar al Parlament de Catalunya el passat 5 de març.

Recull de legislació

Caça i pesca

Ordre del 27 de febrer de 1998, per la qual es declara refugi de fauna salvatge la finca Plana Novella, al terme municipal d'Olivella (DOGC núm. 2600, del 17 de març de 1998)

Ordre del 4 de març de 1998, per la qual es declaren refugi de fauna salvatge les finques La Vall i Les Refardes, als termes municipals de Mura i Talamanca (DOGC núm. 2615, del 7 d'abril de 1998)

Espais protegits

Llei 4/1998, del 12 de març, de protecció del cap de Creus (DOGC núm. 2611, de l'1 d'abril de 1998)

Ordre del 27 de març de 1998, per la qual es prorroguen les normes generals del Pla per a la conservació de les àrees protegides de les illes Medes per al període 1995-98 (DOGC núm. 2616, del 8 d'abril de 1998)

Qualitat ambiental

Llei 3/1998, del 27 de febrer, de la intervenció integral de l'Administració ambiental (DOGC núm. 2598, del 13 de març de 1998)

Ajuts

Ordre del 3 de febrer de 1998, sobre l'establiment d'un règim d'ajuts per al foment dels mètodes de producció agrària en les zones humides incloses en el llistat de la Convenció de Ramsar (DOGC núm. 2580, del 17 de febrer de 1998)

Institut d'Estudis del Baix Cinca

L'Institut d'Estudis del Baix Cinca té una nova pàgina web. Si la voleu consultar, busqueu-la a:

<http://www.encomix.es/~iebcinca>

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 932 701 652
Fax 932 701 180

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B-39829-1995

Ordre del 23 de març de 1998, per la qual es fa pública la convocatòria d'ajuts per a la realització d'avaluacions mediambientals, per a inversions de reducció de l'impacte sobre el medi i per a la implantació de sistemes voluntaris de gestió mediambiental (codi de la convocatòria: 03.07.98) (DOGC núm. 2615, del 7 d'abril de 1998)

Altres informacions

Registre de noms científics de plantes: període de prova

A partir del dia 1 de gener del 2000, amb la ratificació prèvia del XVI Congrés Internacional de Botànica (Saint Louis, 1999) d'una norma ja inclosa al Codi Internacional de Nomenclatura Botànica (art. 32.1-2 del Codi de Tòquio), els nous noms de plantes i de fongs hauran de ser registrats per tal de ser considerats vàlidament publicats. Per comprovar el funcionament del sistema de registre, l'Associació Internacional de Taxonomia Botànica (IAPT) ha iniciat un període de proves de dos anys, a partir de l'1 de gener de 1998, de caràcter voluntari.

El procediment de registre pot seguir tres vies:

- Publicació dels noms en una revista botànica acreditada (per conveni signat amb la IAPT; la llista d'aquestes revistes és a <http://www.bgbm.fu-berlin.de/iapt/registration/> i serà publicada cada any a *Taxon*).
- Registre a través d'oficines de registre, on els autors de les novetats nomenclaturals podran trametre llurs noms per via postal o electrònica.
- Per mitja de l'anàlisi de publicacions que, durant la fase de proves, duran a terme els centres de registre.

La IAPT fa una crida a la pràctica voluntària, durant el període 1998-1999, del procés de registre, per tal de corregir les possibles deficiències que s'hi observin.

Podeu trobar informació complementària a BORGEN, L., W. GREUTER, DL. HAWKS-WORTH, D. H. NICHOLSON & B. ZIMMER (1997) - OPTIMA Newsletter 32: 13-14, a la pàgina web citada anteriorment o directament als centres coordinadors del registre: la International Association for Plant Taxonomy (IAPT), amb seu a Berlín (Alemanya), per a les plantes, i la International Mycological Institute, amb seu a Eham (Regne Unit), per als fongs. ■

Agenda

Sessions científiques

13 de maig de 1998, a les 7 de la tarda, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC
L'agricultura intensiva. Els hivernacles, a cura d'Oriol Marfà, IRTA, Cambrils.

Delegació del Bages

Divendres 22 de maig, a les 8 del vespre, a l'Escola Universitària Politècnica de Manresa.
Xerrada: **El règim de cabals al riu Cardener. Estudi de les avingudes**, a cura de M. Teresa Clotet, geòloga.

Diumenge 31 de maig.

Cicle de sortides naturalistes *Els espais naturals del Bages: La Plana de les Torres*.
Sortida matinal. Trobada a les 9 del matí, a l'Escola Universitària Politècnica de Manresa.

Recordeu

Horari d'atenció als socis de la ICHN

Dilluns i dimecres, de 16 h a 20 h
Dimarts, dijous i divendres, de 9 h a 13 h

Adreça electrònica: ichn@iec.es
Pàgina d'Internet: <http://www.iec.es/societat/ichn>

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Montserrat Badia, Ramon Batalla, Cèsar Blanché, Guillem Chacón, Josep Germain, Joaquim Maluquer, Joaquim M. Nogués, Antoni Sánchez, Maria Sala, Núria Sanz i Jordi Serra.